

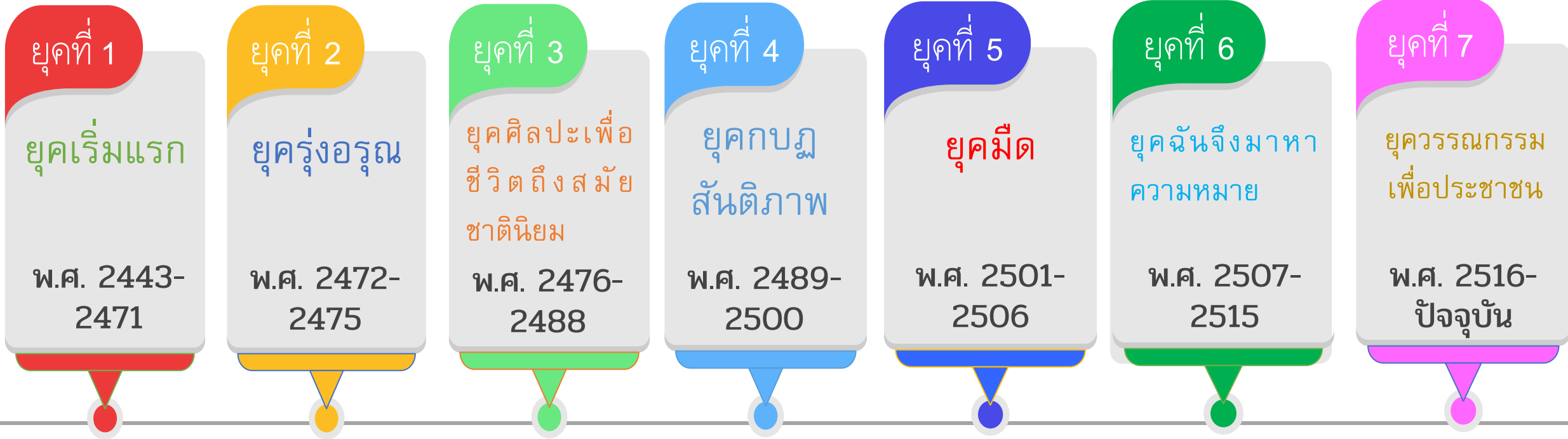
วิชาวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

THG2303

วิวัฒนาการของวรรณกรรมปัจจุบัน

แบ่งวรรณกรรมไทยปัจจุบันตามช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงปลายรัชกาลที่ 5 จนถึง รัชกาลที่ 7 สังคมไทยเปลี่ยนแปลงและได้รับอิทธิพลตะวันตกอย่างรวดเร็ว ในระยะนี้เกิดหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ออกมาจำหน่ายมากมาย ใช้ตีพิมพ์บทความที่มีอิทธิพลสำคัญในช่วงเวลานั้น ได้แก่

1

ยุคเริ่มแรก

สยามประเพณีรายเดือน ของ ก.ศ.ร.กุหลาบ เน้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ

ตุลวิภาคพจนกิจ และ ศิริพจนภาค ของ ต.ว.ส. วัฒนาโก (เทียนวรรณ) เน้นบทความวิพากษ์วิจารณ์สังคมและเสนอข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการปกครอง

1

ยุคเริ่มแรก

ลัทธิวิทยา ของ พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี และพระยาสุรินทรราชา เน้นงานแปลทั้งนวนิยายและเรื่องสั้นแนวตะวันตก เช่น เรื่อง ความพยายาม แปลโดยพระยาสุรินทรราชา

ทวีปัญญา ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่ลงบทพระราชนิพนธ์ เช่น นิทานทองอิน โดยนายแก้วนายขวัญ ซึ่งเป็นนวนิยายสืบสวนสอบสวนเรื่องแรกของไทย

ถลลัทธิวิทยา ของ หลวงวิลาศปริวัตร เน้นนวนิยายแปลแนวผจญภัยลึกลับ

วรรณกรรมไทยยุครุ่งอรุณ (พ.ศ.2472-2475)

ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบ
ประชาธิปไตย ปัญหาสำคัญของประเทศ คือ
ปัญหาเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะเสื่อมโทรม เนื่องจาก
การใช้จ่ายมากในรัชกาลก่อน ประกอบกับเป็น
ระยะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ

วิธีการแก้ปัญหา คือ การตัดทอนรายจ่ายส่วนพระองค์ และลดค่าใช้จ่ายส่วน
ราชการ โดยการลดจำนวนข้าราชการ เรียกว่า **“ดุลงภาพ”**

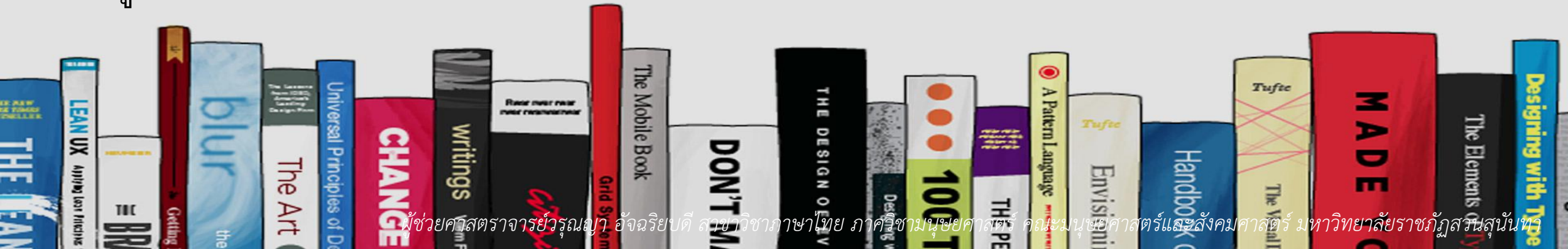
วรรณกรรมไทยยุครุ่งอรุณ

(พ.ศ.2472-2475)

ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดกลุ่มบุคคลที่เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ เรียกว่า “คณะราษฎร” ภายใต้การนำของพระยาพหลพลพยุหเสนา ยึดอำนาจเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475

จุดเด่นของวรรณกรรม คือ เนื้อหาเข้มข้นและเสนอข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและการเมือง บทความทางการเมืองแพร่หลายมาก

ในด้านบันเทิงคดี นวนิยายและเรื่องสั้นมีลักษณะเป็นไทยแท้ ตัวละคร ฉาก เหตุการณ์สมจริงมากขึ้น เช่น เรื่องละครแห่งชีวิต โจมตีค่านิยมสังคมไทยเรื่องการมีภรรยาหลายคน การต่อสู้ชีวิตอย่างกล้าหาญ หรืองานของ ศรีบูรพา ที่เน้นการเขียนนวนิยายที่เสนอข้อคิดทางการเมือง เช่น สงครามชีวิต

วรรณกรรมไทยยุคศิลปะเพื่อชีวิตถึงสมัยชาตินิยม (พ.ศ.2476-2488)

➡ เกิดขึ้นในยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะ
ราษฎรแล้ว คนชั้นกลางมีอำนาจควบคุมเศรษฐกิจ
การเมืองและสังคม

➡ วรรณกรรมส่วนใหญ่จึงสะท้อนภาพของชนชั้นกลาง และ
ความคิดแบบเสรีนิยม โดยเฉพาะความคิดเรื่องความ
เสมอภาค

➡ เช่น ตัวละครหญิงมีคุณสมบัติของกุลสตรี ขณะเดียวกัน
ก็มีบทบาททัดเทียมผู้ชาย ความขัดแย้งระหว่างค่านิยม
เก่ากับค่านิยมใหม่

**ลัทธิชาตินิยมและการ
ส่งเสริมวัฒนธรรมและ
ภาษาไทย** ของจอมพล ป.
พิบูลสงคราม ทำให้เกิดผล
กระทบต่อวรรณกรรม คือ การ
ปรับปรุงตัวอักษรไทย และการ
วางหลักเกณฑ์การเขียนหนังสือ
ไทยใหม่ โดยงดใช้สระ พยัญชนะ
ที่มีเสียงซ้ำกัน ฯลฯ ทำให้วงการ
ประพันธ์และหนังสือพิมพ์ของ
ไทยเกิดความปั่นป่วน

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้
บทประพันธ์จืดชืด อ่านยาก และ
หมดรสชาติในการอ่าน นักเขียน
บางคนเลิกเขียนงาน

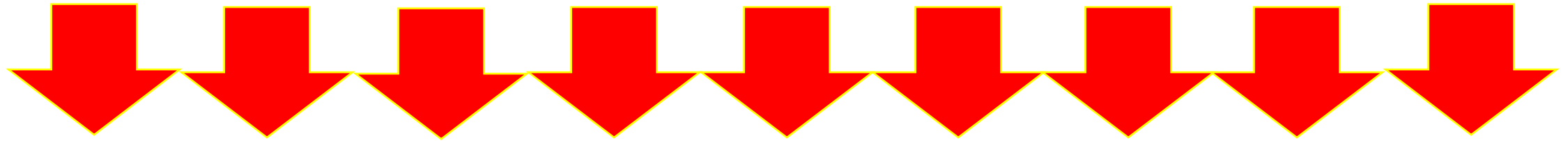

วรรณกรรมไทยใน
ช่วงปี พ.ศ. 2489-2500

ยุคกบฏสันติภาพ

ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489-2500)

ช่วงหลังสงครามโลกสงบลงด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายอักษะ ไทยต้องตกอยู่ในสภาพผู้แพ้สงคราม

จ อ ม พ ล ป .

พิบูลสงครามเป็น

นายกรัฐมนตรีครั้งที่

2

จำกัดเสรีภาพด้าน

การพูด การเขียน

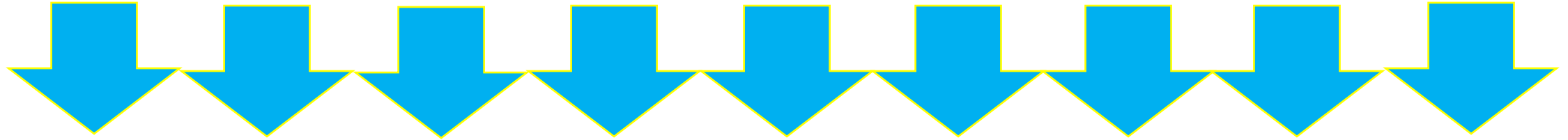
การพิมพ์

ศิลปะเพื่อศิลปะ

VS

ศิลปะเพื่อชีวิต

ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489-2500)

การดำเนินนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์ ปราบปรามกบฏสันติภาพ

วรรณกรรมไทยเน้นความคิดเกี่ยวกับ “ศิลปะเพื่อชีวิต” คือวรรณกรรมที่เสนอปัญหาสังคม รวมทั้งสะท้อนให้เห็นสภาพอันเลวร้ายและความอยุติธรรมในสังคม เช่น จนกว่าเราจะพบกันอีก ของศรีบูรพา ความรักของวัลยา ของเสนีย์ เสาวพงศ์

เกิดนวนิยายที่เกี่ยวกับสังคมและการเมือง เช่น ทุ่มหาราช ของเรียมเอง แลไปข้างหน้า ของศรีบูรพา ระย้า ของสด กูรมะโรหิต ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์

วรรณกรรมไทยสมัย พ.ศ. 2501-2505

ยุคแห่งความเจ็บ หรือ ยุคมืด

การปฏิวัติรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2500 และ พ.ศ. 2501 โดยเฉพาะการปฏิวัติรัฐประหารในปี พ.ศ. 2501 รัฐบาลใช้มาตรการรุนแรงปราบปรามผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาลได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งส่งผลต่อวงวรรณกรรม กล่าวคือมีผลทำให้นักเขียนกลุ่มก้าวหน้า หรือกลุ่มศิลปะเพื่อชีวิตเริ่มสร้างแนวทางใหม่ ๆ ให้แก่วงวรรณกรรมในยุคก่อนหน้านี้ต้องจำกัดบทบาทของตนเอง

ด้านการเมือง มีความมั่นคงด้วยเผด็จการ

รัฐส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้ทุนต่างประเทศไหลเข้ามา ทำให้เกิด
ค่านิยมจากต่างประเทศ

มีการจับกุมนักเขียนและนักหนังสือพิมพ์ และสั่งปิดหนังสือมากมาย
นักเขียนในยุคนี้ เช่น อิศรา อมันตกุล สุวัฒน์ วรดิลก
บรรจง บรรเจิดศิลป์ เปลื้อง วรรณศรี

ลักษณะของวรรณกรรม

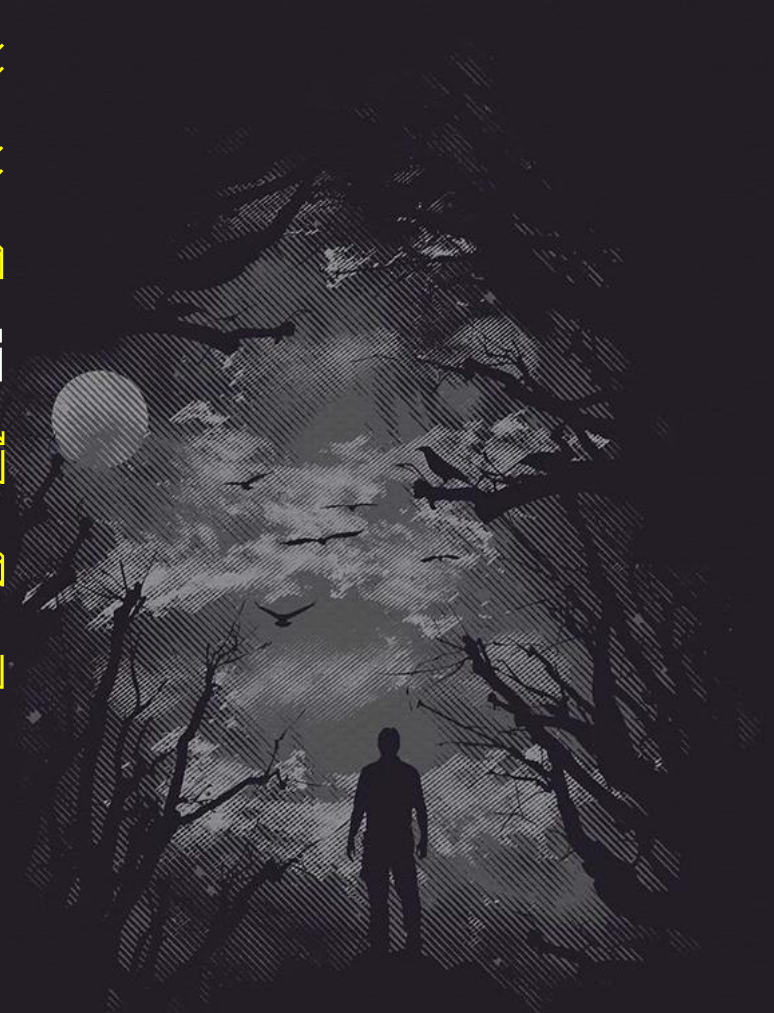
1. ไม่กล้าเสนอเรื่องการเมืองอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนที่ได้รับข่าวสาร ก็จะมีแต่เรื่องอาชญากรรม ปัจจุบันก็ยังนิยมอยู่ พวกข่าวชุบชิบกลายเป็นลักษณะวรรณกรรมของยุคนี้ เป็นเรื่องหลักของหนังสือพิมพ์ บทความการเมืองไม่มี

2. นักเขียนหยุดเขียนหนังสือ บางคนลี้ภัยทางการเมือง บางคนเปลี่ยนอาชีพ เช่น เสนีย์ เสาวพงศ์ รัชมงคล ในกระทรวงการต่างประเทศและ เลิกเขียนหนังสือ ลาว คำหอม (คำสิงห์ ศรีนอก) เลิกเขียนหนังสือและ เปลี่ยนอาชีพไปทำไร่ เป็นต้น

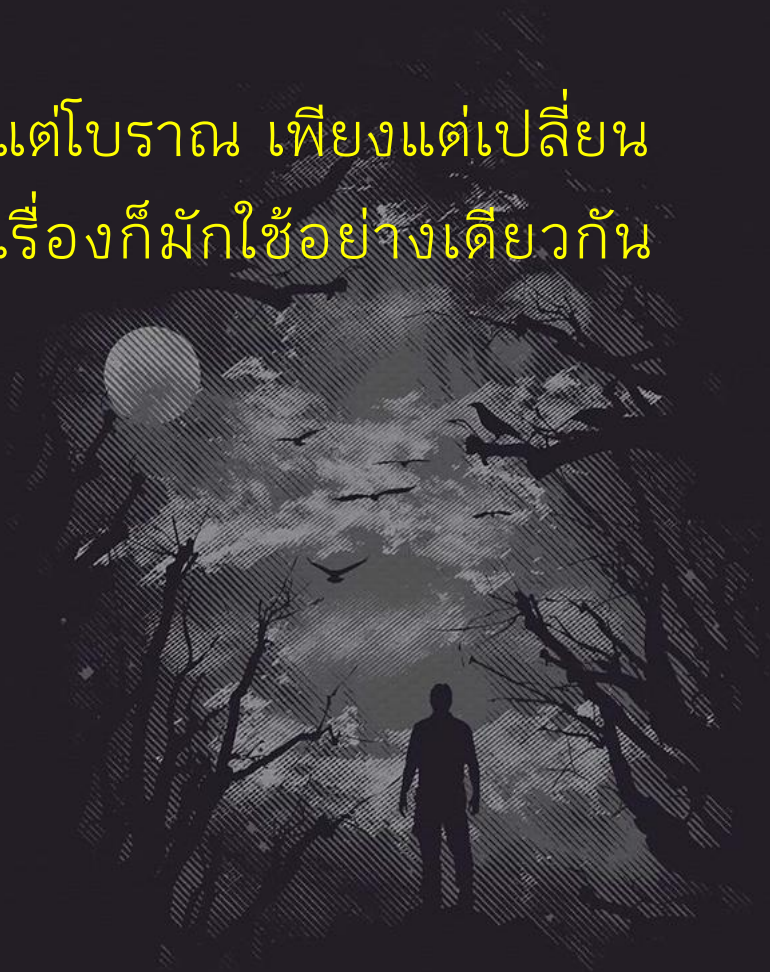

นักเขียนบางคนจึงกล่าวว่าช่วงนี้เป็นยุคมืดทางปัญญาหรือเป็นยุคสมัยแห่งความเจ็บ

เพราะเสรีภาพทางปัญญาถูกปิดกั้นโดยสิ้นเชิง นักเขียน นักคิดและนักหนังสือพิมพ์ไม่อาจแสดงความคิดเห็นใด ๆ ออกมาได้ เพราะนักเขียนทุกคนย่อมจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและความอยู่รอดของตนเองและชีวิตครอบครัว ฉะนั้นงานเขียนในช่วงนี้ ส่วนใหญ่จึงมีแนวโน้มไปในทางประเทืองอารมณ์มากกว่าประเทืองปัญญา ไม่มีการพัฒนาด้านรูปแบบ แนวคิด และเนื้อหา วรรณกรรมหยุดนิ่งเหมือนน้ำที่นิ่งอยู่ในบ่อไม่มีการถ่ายเท เมื่อหยุดนิ่งนาน ๆ น้ำก็ย่อมเน่า วรรณกรรมก็เช่นกัน

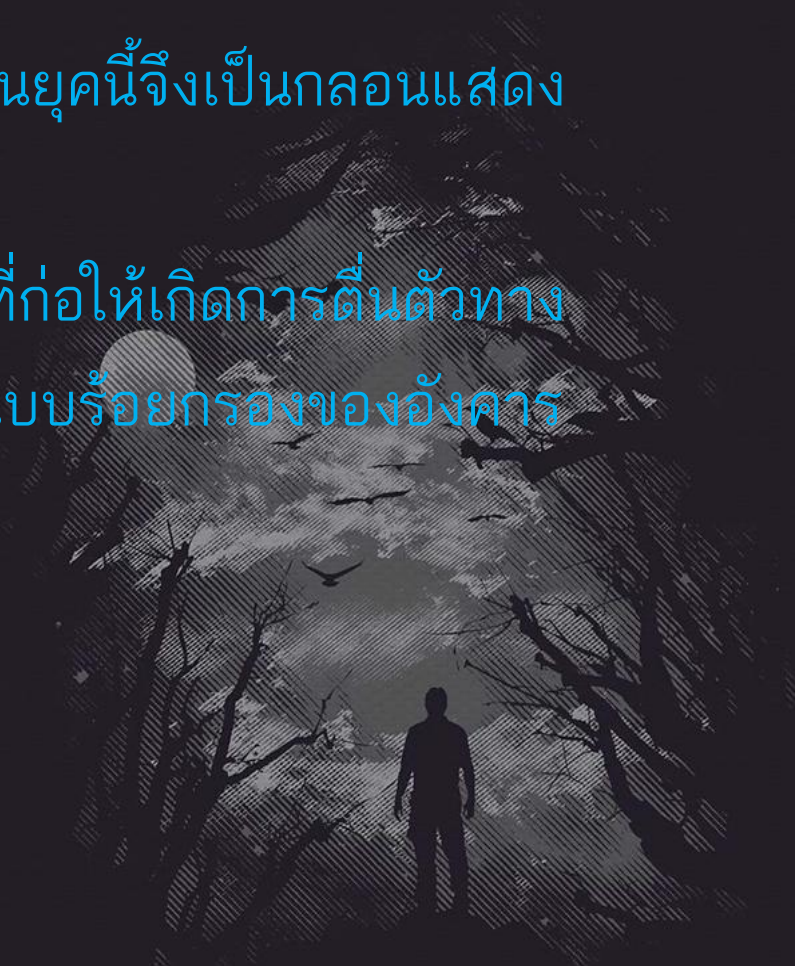
3. หนังสือที่เหลืออยู่เน้นนิยายรัก ความเพ้อฝัน และ บูลโดโผน เช่น อินทรีทอง เป็นต้น
สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวว่า
เรื่องราวเป็นแบบเพ้อฝัน ใช้พระเอกนางเอกตามคติแต่โบราณ เพียงแต่เปลี่ยน
จากพระเอกที่เป็นคุณพระ ก็มาเป็น ดร.หนุ่ม การดำเนินเรื่องก็มักใช้อย่างเดียวกัน
ตัวละครทุกตัวก็มีนิสัย “ดี” เกินไป “ชั่ว” เกินไป หาใช้ชีวิตจริง

ในด้านร้อยกรอง

วรรณกรรมร้อยกรองแนวเพื่อชีวิตที่เคยรุ่งเรืองในช่วง พ.ศ. 2495 – 2500 หยุดชะงักไปพร้อมกับวรรณกรรมรูปแบบอื่น ๆ งานร้อยกรองในยุคนี้จึงเป็นกลอนแสดงอารมณ์และความเพ้อฝันเป็นส่วนใหญ่

บทกวีชื่อ “รักทะเล” ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นจุดที่ก่อให้เกิดการตื่นตัวทางวรรณกรรมอย่างสูง เพราะเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับรูปแบบร้อยกรองของอังคารอย่างกว้างขวาง

วรรณกรรมไทย พ.ศ. 2508 - 2516

ยุคฉันทมาหาความหมาย

หรือ ยุคแสวงหา

สภาพทางสังคมและการเมือง

ภายหลังการถึงอสัญกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2506

จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

การเมืองการปกครองในช่วงรัฐบาลจอมพลถนอมแบ่งได้เป็น 2 ระยะ
ดังนี้

ระยะแรก อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2511 การปกครองมีลักษณะ
เป็นเผด็จการ กล่าวคือปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญการปกครองแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2502 ประกาศคณะปฏิวัติ และกฎอัยการศึก

ระยะที่สอง อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2511 – 2514 การปกครองคลี่คลาย
เป็นการปกครองแบบรัฐสภาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ. 2511 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้เวลาร่างถึง 10 ปี

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาเติบโตอย่าง
เข้มแข็ง แม้แต่นักเรียนอาชีวศึกษาที่ไม่เคย
ร่วมกิจกรรมด้านการเมืองมาก่อนเข้ามา
รวมตัวเป็นกลุ่ม ‘ฟันเฟือง’ ภายใต้
คำขวัญที่ว่า “พี่เป็นสมอง น้องเป็น
กำลัง”

คนรุ่นใหม่เหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการ
ต่อสู้และโค่นล้มรัฐบาลจอมพลถนอมและ
จอมพลประภาสเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516

ผู้นำนักศึกษาที่มีบทบาท
สำคัญต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง
ในช่วงนี้คือ **นายธีรยุทธ บุญมี**
เลขาธิการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา
แห่งประเทศไทย

เหตุการณ์นองเลือดในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 หรือ
ที่เรียกกันในสมัยหลังว่า “วันมหาวิปโยค” เริ่มต้นจาก

อาจารย์และนักศึกษากลุ่มหนึ่งได้เดินแจกใบปลิว
เรียกร้องรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2516

ต่อมารัฐบาลได้จับกุมกลุ่มผู้เรียกร้องนี้

ศูนย์กลางนิสิตฯ จึงได้ชุมนุมที่ลานโพธิ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อประท้วงการกระทำของ
รัฐบาล การประท้วงทวีความรุนแรง

ในช่วงนี้มีผู้ให้ความหมายของวรรณกรรมว่าเป็น**วรรณกรรม**
ยุคแสวงหาบ้าง **วรรณกรรมยุคอันจึงมาหาความหมาย**บ้าง

ทั้งนี้เพราะความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาตาม
มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ได้รวมตัวกันตั้งชมรมหรือกลุ่มทางวรรณกรรม

ในแวดวงการศึกษาที่นิสิตนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ถูกมอมเมาด้วยกิจกรรมที่เน้นแต่ความบันเทิงและความฟุ้งเฟ้อ เช่น การจัดงานพบปะสังสรรค์ การจัดแข่งขันกีฬาที่สะท้อนถึงการหลงสถาบัน การเสาะหาดาวมหาวิทยาลัย เป็นต้น

คนรุ่นใหม่ในยุคนี้ก่อตั้งกลุ่มและชมรมขึ้นมา

กลุ่มผู้จัดทำหนังสือ
สังคมนศาสตร์
ปริทัศน์

กลุ่มผู้จัดทำหนังสือ
เจ็ดสถาบัน

กลุ่มวรรณกรรมเพื่อชีวิต
หนังสือสำคัญ ๆ หลายเล่ม
เช่น ฉันทน์จึงมาหาความหมาย
ของ วิทยากร เชียงกุล
ความเจ็บ ของ สุชาติ
สวัสด์ศรี

ชมรมพระจันทร์เสี้ยว

กลุ่มหนุ่มหน้า
สาวสวย

วาระกรรมไทยสมัยหลัง
14 ตุลาคม 2516 – 6 ตุลาคม 2519

ยุควรรณกรรมเพื่อประชาชนหรือ
ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน

การสร้างสรรค์วรรณกรรมเพื่อชีวิต ในด้านเนื้อหาวรรณกรรมเพื่อชีวิต หรือวรรณกรรมแนวประชาชนในยุคนี้
“เป็นเนื้อหาชีวิตส่วนรวม และเน้นหนักยิ่งที่การต่อสู้ของประชาชนเพื่อชีวิตใหม่ที่ดีกว่า” มีเนื้อหาแยกย่อย
ออกเป็น 4 แบบ

1. ปลุกเร้าการต่อสู้ของนักศึกษาประชาชน
งานในกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นร้อยกรอง เช่น
“คำเตือนของเพื่อนมอง” ของ สถาพร
ศรีสังข์ “การลุกขึ้นของมวลชน” ของ วิสา
คัญทัพ เป็นต้น

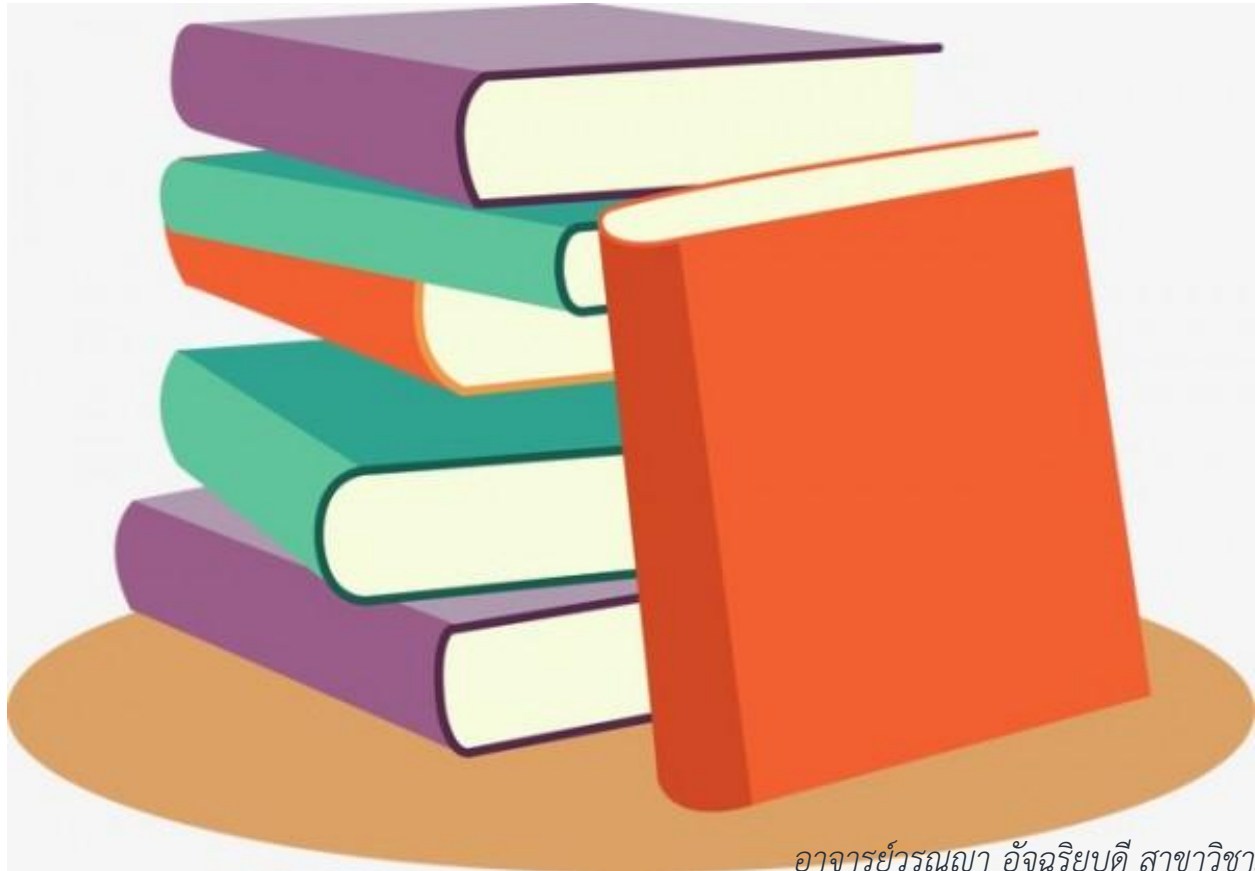

2. การต่อสู้ของกรรมกร เช่น เรื่องสั้น “แก้ว
หยดเดียว” ของ ศรีดาวเรือง บทกวีของรวี
โตมพระจันทร์ เช่น “อำนาจแรงงาน” และ
“อาภุ กรรมกร”

3. การต่อสู้ของชาวชนบท เช่น
เรื่องสั้นชื่อ “น่าน้ำฟ้า” “เหยื่อ” และ
“คนในนา” ของสถาพร ศรีสังข์ งาน
ร้อยกรองของรวี โตมพระจันทร์ เช่น
“ประชา” “ลำนํ้าประชาชน” เป็นต้น

4. เกี่ยวกับชีวิตทั่วไป เช่น เรื่องสั้นของ
“ศรีดาวเรือง” ชื่อ “พ่อ” “ชายผ้าเหลือง”
“สิ่งที่ลงทุน” “ว่าวบนฟ้า” เรื่องสั้นชื่อ “หนึ่ง
บวกกเท่ากับศูนย์ หรือสามัญฆาตกรรม”
ของสุรชัย จันทิมาธร เป็นต้น

วรรณกรรมหลังเหตุการณ์
6 ตุลาคม 2519 – พ.ศ. 2522

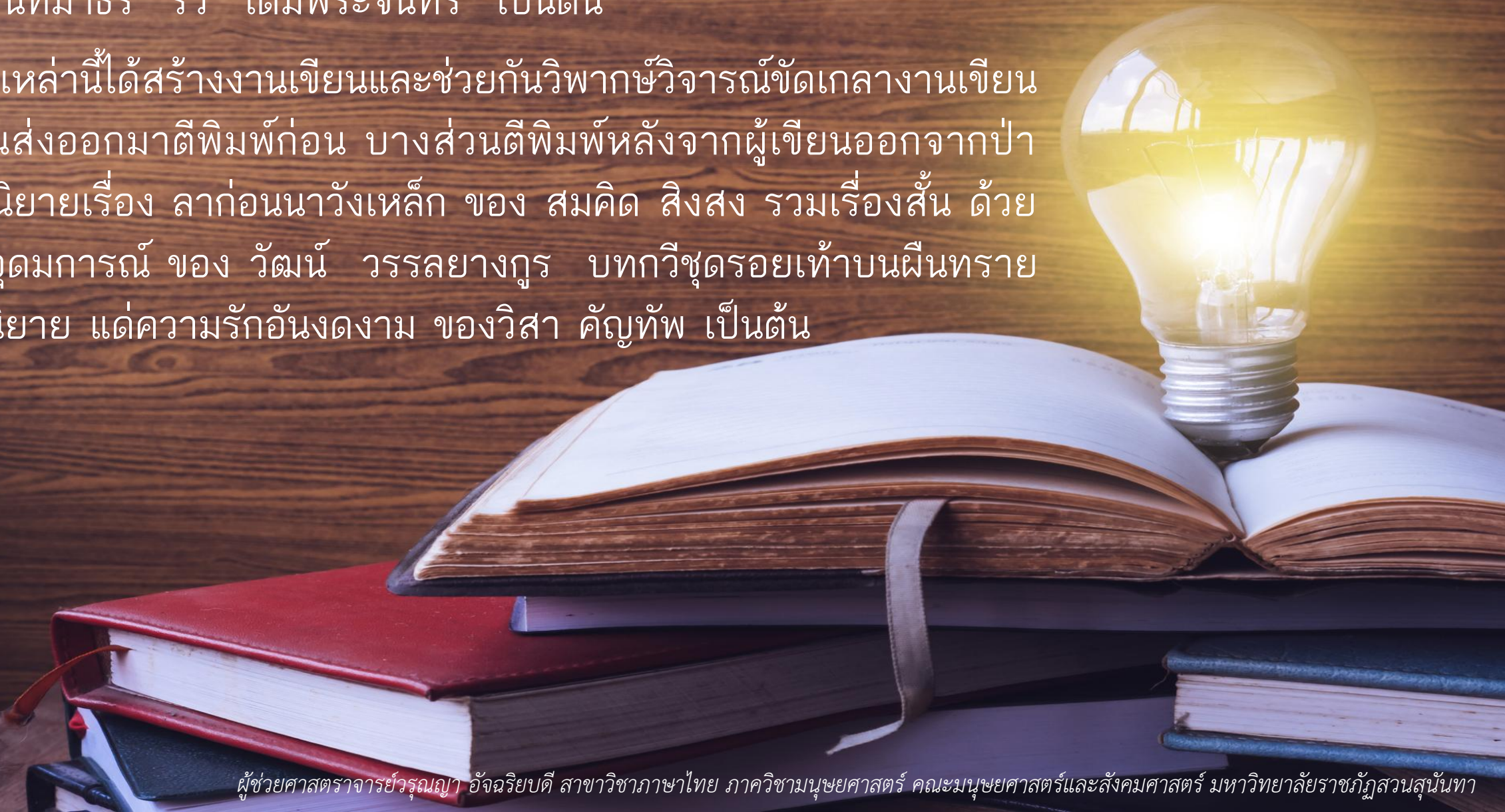
สภาพทางการเมืองแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

1. การเมืองไทยสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร
เป็นนายกรัฐมนตรี
2. การเมืองไทยสมัยพลเอกเกรียงศักดิ์
ชมนันทน์

- เกิดการสกัดกั้นการเติบโตของวรรณกรรมก้าวหน้า เนื่องจากคณะกรรมการปกครองได้ออกประกาศคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 5 สรุปความได้ว่าให้งดเผยแพร่ เก็บบริบ ทำลาย เอกสาร และสิ่งตีพิมพ์ซึ่งเสนอข่าว ข้อเขียน แสดงความคิดเห็น หรือชี้้นำผู้อ่านให้เกิดความเลื่อมใสในลัทธิคอมมิวนิสต์
- วรรณกรรมก้าวหน้าถูกเผาและกวาดเก็บนับล้านเล่ม
- นวนิยายการเมืองที่ตีพิมพ์ต่อเนื่องอยู่ต้องหยุดชะงัก เช่น นวนิยายเรื่องรักต่างพรรค ของ สีฟ้า และเมืองทมึน ของ ต๊ะ ท่าอิฐ

- นักคิดนักเขียนคนสำคัญๆ หนีเข้าป่า เช่น วิสา คัญทัพ วัฒน์ วรรลยางกูร สุรชัย จันทิมาธร รวี โดมพระจันทร์ เป็นต้น
- นักเขียนเหล่านี้ได้สร้างงานเขียนและช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์ขัดเกลางานเขียน บางส่วนส่งออกมาตีพิมพ์ก่อน บางส่วนตีพิมพ์หลังจากผู้เขียนออกจากป่า เช่น นวนิยายเรื่อง ลาก่อนนางวังเหล็ก ของ สมคิด สิงสง รวมเรื่องสั้น ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ ของ วัฒน์ วรรลยางกูร บทกวีชุดรอยเท้าบนผืนทราย และนวนิยาย แต่ความรักอันงดงาม ของวิสา คัญทัพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2558). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

